

את החדתי / להיעארות הנפש, את מהות / כל הפריכות, / את שפעת / כל הכוחות, / את יהבי / וכל השורות, / את שטות הריצה / ואת עדנתי / את אהבתי / ודמי הפחול — / זכור.

צ.ק.

—המועטים, כאמור—דומה כי חמרי שירתו של הורביץ מתבזבזים לבניית שורות יפות מאד ("פעמוני תנועת הענבים וצלילים מרגוע") וקרות כשענה. בנין שירי של תחביר־שיש ירדד שאינו מכיל בתוכו מאומה.

ז.ד.

עונות

בסיפורי־הקיבוץ של עמוס עוז מאימים התנים מבחוץ על ההווייה הקולקטיבית ומסמלים אף את היצרים החבויים והמבקשים לפריץ מתוכה פנימה. מתחים עזים ודחוסים אלה מיטשטשים בסיפורי־הקיבוץ של צבי לוז, כאילו היכה בהם שרב עמק־הירדן. התמורות מדודות על־פי חליפות הטבע הקבועות מראש, ולכן מהות מאבקו של האדם היא בצורך לאמץ את הכוחות כדי לעמוד איתן בחליפות אלו. "משיכת האדמה מעוצמת בי, לכן מוחזק הנני כל־כך. הימים כמו דגנדה עניקית ואני הציר הקבוע. אך הכוח אינו נשחק. הוא מת־חסם ועומד. כי העמק הוא מקום קשה. הוא מחשל אותו לעמוד."

גיבוריו של לוז חוששים מפני התמורות, שמא לא יוכלו לעמוד בהן, אך הם "עוברים איתן" מרצונם ושללא מרצונם. הקיבוץ שוב אינו הווייה שיש לתהות על קנקנה ועל ייחודה. היא מציאות מושרשת, בעלת־ותק, לא מיתולוגית, שאפשר להתחסס אליה כך או אחרת רק מתוכה. אם יש יצרים המבקשים להתפרץ יוצר הקיבוץ בשבילם חממה מיוֹדת, לחוף הים, ומקציב מעין עונת־ייחום וזמן לאהבהבים. לאחר אביב קצר זה שבים החברים לביתם, להמשך המסע הקצוב.

בשני הסיפורים, "שלוּמית" ו"באמצע", עומדים הגיבורים בפני משבר נישואים הבא כמעט באותו מועד. החוץ מתגלם בדמות נערה זרה, חסרת ייחוד, המציעה התחדשות. התחדשות זו בסיפור "באמצע" אינה אלא התחדשות מדומה, שכן המשכה אינו אלא המשך הדומה למה שהיה קורה אילו הוסיף הגיבור לחיות עם אשתו הראשונה. ב"שלוּמית" אומר הגיבור לעצמו כי יעזוב את

צרוּר שירים

אסיה אברמוב (לבית שיפריין) היא ילידת העיר חרבין אשר בארץ סין וזה לה עשרים שנה וישבת היא בנתניה אשר בארץ־ישראל. "צרוּר שירים" הוא לה פירסום ראשון כמשׁררת, וזאת משום שעד היום היא מתבטאת ברוסית בלבד. רצה המקרה וישראל זמורה—מוציא־ספרים ומחבר־ספרים ואוהב־ספרים ותיק ונודע—גילה את שיריה. כיון שגילה, התפעל. כיון שהתפעל, צרר אחדים מהם בצרוּר וישב לתרגמם. כיון שתרגמם, קם והוציאם לאור עולם, אחד מקרא ואחד תרגום.

שמונה־עשר שיר יש בצרוּר הזה וכולם שיר־רותים ספורות והמלים שבשורות אף הן ספורות—אחת ושתיים ושלש. אב גילוי מרעיש של כוח־איתנים אין כאן, רוח תמה ומיוסרת יש כאן וראיית־עולם שירית יש כאן, ישרה ורעננה וטהורת־עיניים. אף אלה מן הדברים שאין להקל בערפם בדור המשופע במשוררים רמי־עיניים ומאחזי־עיניים.

כמה מן השירים ראייים בהחלט שיקראם הקורא שנית ושלישית. כך, למשל, השיר "אני חיקרת" (ע' 12), או "פרידה" (ע' 28), או "המרחקים דוממים" (ע' 36). אולי הנפעם שב־כולם, השלם שכולם, הוא זה הקרוי בפשטות "שלי" (ע' 40), שראוי להביאו כאן בשלמותו: את מחזור / יסירי, / את ידי, / ידדי, / את תופת / האמת, / את ועף / האמיתות, /

* אסיה: צרוּר שירים (מקור—רוסית, התר־גום: י. זמורה); מתברות לספרות, 1969; 44 עמ'.

** צבי לוז: עונות; הקיבוץ המאוחד; 1970; 188 עמ'.

מפורססת פיוט זורחת הומור, המצניעה לא פעם נימה של עצבות ובקורת חריפה. גיבורי סיפוריו של רות הם יהודים "מתבוללים", שהתבוללותם מודעת להם והופכת הרגל שאין להמוק מפניו. עם זאת הם נקלעים בין הרצון לסלק את תווי האופי היהודי המיוחד, תוים אשר ברבים מהם רות מטפל באיזמל חד ומוקיע, לבין הידיעה כי אפשר לטשטש את סימני הזהות החיצוניים אך קשה, או אי אפשר לגמרי, לבטל את סימני הזהות הפנימיים. המיוחד ברות הוא שאינו מטפל במערכת יחסים זו מזוית־ראייה אחת, אף לא בנימה של בכינות, מליצה והתיסרות. בכך הוא מצליח להפיק מן החומר סיפורים נוחים לקריאה המציינים כמעט במדויק, מקרוב, עולם יהודי מורכב ומסובך, שעל־הרוב הוא מגיע לתודעתנו במספר הכללות. הטוב בסיפורים הקצרים הוא "אלי הקנאי".

המקום לפי רצון אשתו רק לאחר שותיקיו ימותי. הוא נשאר בו לאחר מותם כדי להמשיך. ביסודו של מחזור הטבע—הצמיחה והכליון, וראיבן נותר למלא את מקומו במחזורי ריות־המשך זו. גם המשברים הם אפוא משברי רים עונתיים, צפויים. כובד העמק תמיד גובר.

גורל זה הקבוע מראש דן את סיפורי לוז למיכניות ועייפות. האהבה, המריבה, המיתה והפרידה—כל אלו נמסרות בטון כבד, מסורתי. בל תהיות הגיבור לא תמיד הן מוצאות סיימיות בתוכן הסיפור. הצורה ה"מיושנת" בה נמסרים הדברים אינה במקרה זה לזכותו של המחבר אלא היא מסייעת לו ליצור סיפורים בינוניים עד מאד. כדי לומר, "הגיוס הכללי הזה שהיה מיוחד ימים רבים—למה רוצים מה שבאמת אין לדעת היכן הוא?" אין צורך לספר מעשה נדוש ומיגע ולכרוך אותו במלחמת־ששת־הימים.

ג. י.

ספרים חדשים

בהוצאת דביר

רוברט אואן

מאת

גדעון פרוידנברג — 12 ל"י

האדם מחפש משמעות

מאת

ויקטור פראנקל — 3.50 ל"י

יוהאנס קפלר

מאת

ארטור קסטלר — 6 ל"י

תחנה ודרך

מאת

אברהם ברוידס — 7 ל"י

נרות דולקים

מאת

בלה שאגל — 9.80 ל"י

היה שלום, קולומבוס

"קובלנת פודטנוי" משך תשומת־לב מרובה למחברו, פיליפ רות, וסרט שקרב היה לבוא אל מסכינו ודאי החיש את התרגום של קובץ סיפוריו, שהופיע לפני יותר מעשר שנים. הסיפורים עושים שירות טוב לשמו של רות כמספר. אמנם אין הוא מגיע לדרגתם של סופרים יהודים־אמריקאים אחרים הכותבים על גישאים דימים, כגון מלמוד או בלו. אולם מעלתו בכך שהוא מגיש אותם בקלילות שובר בה. העמקות מתחלפת בשנינות, בדיאלוגים קצרים וחריפים הבאים להצביע, בנעימה סאטירית אך אוהדת לפעמים, על תכונות סיפוריות להברה היהודית באמריקה, בעיקר זו מן המעמד הבינוני הנמוך והעליון.

אכן, זוהי אותה בעיה של טיב הזהות ופשר הקיומיות היהודית בחברה האמריקאית הפתוחה, ורות מציג אותה בשטחיות מלבבת,

* פיליפ רות: היה שלום קולומבוס; תרגום: חיים גליקשטיין; הוצאת שוקן, 1970; 238 עמ'.